

al Pânt dla Biànnnda

nómmere 169

Vècia "crònica"

S'a vâg a sbraghîrèt int i giurnî d una vòlta a m divartéss da mât. Ai è di articulén ed "crònica" zitadénnna ch'i fan da vâdder, près al dé d incû, còmm a chi ténp a psêven guardèr såul ai quâter strâz ch'i svintlèven dânter dal dâgg' mûra ed Bulåggna. Acsé a voi fèr socuànt esénpi lèt in zà e in là par sgugiulèrum un pôc.

Nutézzia dal *Monitore di Bologna* 7.1.1874: Un ragazlatt ed tragg' ân al s é présentè in butaiga da un lardarôl in Båurg däl Câs (*Borgo delle Casse*) e l à dmandè un sóld ed susézza. Al lardarôl l à arspòst sacc che un sóld l é pôc e ló an la dà brîsa. Alaura al cínno al fâ "Và bän, ch'al m in dâga mò dû sóld". Apanna avó al murèl ed susézza, al tira fòra un tinprarén, al le tâja a mèz e al fâ "Quasst al srà un sóld, tulí mò al rest!" e al dà al lardarôl såul un suldén insàmm al mèz pzôl ed susézza. Che nutézzia!

Da *Il Resto del Carlino* 17.9.1888: Una zêrta Fanny, spuслéina frassca, l'era inamurè mâtâ ed sô maré Tígglio (*Attilio*). Ajîr ló l è arrivè a cà e l à catè che sô mujér la n'era brîsa in åurden con la zanna, acsé e al s é méss a bravèrla con una ciuchè da santufézzi. La pôvra Fanny, coi luzlón ai ûc', la s é sintó pîz d una canâja, la s é fichè zâ dala fnèstra e l'è andè al gabariòt.

Da *Il Resto del Carlino* in febrèr dal 1904: Ajîr un sbandêren ed zänt i s farmèven int i Urévvì (*via Orefici*) dnanz ala butaiga dal lardarôl Benni, ch'l avéva méss in måsstra int un câr òt bî ninén arlivè i Rumâgna e cunprè da ló. Stäl bëli bîsti äli avéven un pais ed zîrca quâter quintèl scadagnónna es ai era una trójja ed 410 chillo. Tóttla la zänt i gêven «Che blazza ed pûrz!».

Da *Il Giornale del Mattino* 21.12.1911: Al *Bar Italia* ai è stè un spetâcuel ed lòta stra al lutadâur Gardén (*Gardini*) e al viulinéssta Veronaiìs (*Veronesi*). Al viulinéssta al fô sbalanzè in tèra int un spéll e la n'psêva brîsa andè int un'ètra manîra: pôc tânp dâpp, Gardén al dvinté canpiàn mondièl ed lòta lébbra. Veronaiìs, bëda bân a sunèr al tò viulen!

Una nutézzia ch'la m é avanzè di-

mónndi inprèsia l'è quassta: Al fachén Badén (*Badini*) détt "Zivålla" dla Bâla ed Stra Castiòn, fôrsi al piò gran casarôl ed Bulåggna, ai fô dè l'incubänza d andèr a insfilzèr una léttra int la casatta dla pòsta. Ló al guardé l indirézz, al vésst ch'l'êra destinè a andèr in América e al fé ste rašunamänt: "S'l é vaira che l'América l'é dala pèrt upòsta dal mânnd, alâura vôl dîr ch'l'â da éser pròpi sâtta ai mî pî. Spèta mò ch'a l'ibnûs qué, acsé l'arîva prémma". E defâti l'insfilzé la léttra int un tunbén dla ciâvgä.

Sandrén Zarvlè (*Alessandro Cervellati*) al cuntèva la partida d una sêrva ch'l'avéva da custudîr i trî fiû di sû padrón es ai era stè détt ed dscârrer sîg sänpr in itagliàn e brîsa in dialàtt. Acsé ai saltèva fòra di bacâi ed sta pòsta: *Stai fermo, stirpa infama, e non fare tanto malippo! Anche aieri te l'ò detto di non andare indove c'è del soglio, vè mò come ti sei immalzipato! Cos'hai da ruiare? Sùgheti mò i laghermoni, càvati la candela che sembri un cane col cimòro e non prendere la guazza che sinchenò ti ciaperai un aromatismo.*

Mo vè, anim pèr quèsi ed sénter al *Toscuíggno* ed quand mé ai era žâuvén o anc d ascultèr chi seltinbròza che al dé d incû i tradûsen di quî in dialàtt sänza avaïrel mài bacajè. Fôrsi i al fan parché tanta zänt i crâdden a incôsa e... lâsa pûr ch'la vâga. Scušèm bân, e arvâddres.

La Taraghéggna

I ušvîi d una vòlta

Ai ò cminiziè quèsi par chès, fisànd in vatta a un'asdérina ed laggn un vèc' mašnén da cafâ, cunprè int ón ed chi magažén in dóvv i vànnnden la rôba vècia. Pò ai fô la vòlta ed socuanti tanâi, una ranzinèla, un piulàtt e vî acsé. L'idé ed strumnèr int i mûr dla nôstra sèla da dsnér al Pânt dla Biànnnda di ušvîi vîc' la m' piasé dimónndi: l'era un mód pr arcurder chi artigian, falegnâm, batrâm, carpintîr, frâb ecz. ch'i s'êren guadagnè la pagnòta adrûvând chi ušvîi. La vuše che mé a cujèva sta rôba vècia la giré stramèž ai amîg e acsé in pûc mîs

la mî péccola espusiziân la s'è slarghè, dvintând una spêzie ed muséo di lavorîr piò ómmil. Al bél l'è che, insàmm ai usvîi vîc', ai è saltè fòra anc i sû nómm dialetèl, che in bôna pèrt mé a n cgnusèva brîsa: la spundarôla, al rafatt, al cazavîd a pânpa...

Acsé, quèsi quèsi, in ògni nómmere dal nôster giurnalén a i métt una fotografî ed sti ušvîi vîc' (a n voi brîsa dîr antîg...) e a sâñ cunvènt che un quelcdón al dirà:

- Mo vè... quall l'è mé a l cgnóss!
All adrûvèva anc mî nòn...

F. C.

Äl sfér dl arlói d Palâz *

Una vintérra d ân indrî, int una nòt d estè con una lónna péina ch' al parêva quèsi ch'fóss mezdé, int l'âura e zénc, i pizón ch'i durmêven stra i mèrel dla tårr d Palâz i fónn dsdè al impruvîs da di vêrs ch'i vgnêven só da l arlói d sâttâ.

In tótt cal tananâi as sintêva una våus ch'la svarsłêva:

- A sán stóff ed stèret atais solamänt pr un minûd al'aura! L'é da dimónndi ân ch'a próv ed farmèrum, d avair pió tñp par psair stèret atais, a n pôs brîsa fér tótt quall ch'a vrêv in acsé pôc tñp! Mé a zairc d urganizerum un quèlc secânn prémma, mo a sán sänper trop ed sgälémmer; pò un minûd al pâsa int un âtum... e la puñiziân la tåurna dscòmda un'ètra vólta! A n in pôs pió! Al nôster rapôrt acsé l é inpusébbil. Bâsta! Mé a m adân a còrrer in tånned cuntennuv e in st mänter té, invézi, t at n in vê chèlma e pacéffica. Al pér quèsi ch'la séppa una fazannda ch'la t intarësa pôc!

Dâpp ste sfâug, Sféra 1, qualla di minûd, al turné a ciapèr la sô strè in tånned, in st mänter che la Sféra 2, qualla däli åur, l'andé d lóng con la sô flêma. Lî la s muvêva d pûc séggn al'aura, però la stèva d'asptèr con smâgna al mumänt in dóvv ló ai pasèva par dnanz: anca lî l'era inamurè cumpâgna una gâtâ râssa! Ói, un minûd l'era pôc anc par lî, mo col tñp, vésst ch'l'era pôc solezitè - solamänt dâu rutaziân complêt al dé-l'era dvintè pió riflesiva: l'avêva capé che la sô véttâ l'era lighè a un macâgg' pêrfid, fât da un insâmm d ingranâg' ch'i parmitêven a lâur dû d stèr insâmm sâul pr un minudén al'aura. Åu, l'é vaira, i èren sänper d un tra lé, i dscurêven stra d lâur anc quand ón di dû l'era da cl'ètra pèrt dal quadrânt, mo zarcân bän d èser sêri: s pôlel, secânn la natûra, fér l amâur int un minûd apanna? L'era un pô d tñp che ló al catèva da dîr só cla situaziân stranpalè, mo stavôlta l'era pròpi pasè par d là. L'era andè completamänt föra dai cópp e tótt cal putiféri l'avêva provochè di dân sêri al mecanîsum dl arlói ch'l'era andè d lóng a girèr e a bâter äli åur con fadiga pr un pô, pò al s'era farmè a un quèrt al trai, cum as dîs "a brâza avêrti".

Int al silânzi di machégg' firum, la

Sféra Dû la fé un gnécc, pò la taché a zighèr ala móttâ. Sféra Ón, fairum cme una mašaggna, al tgnêva al grôggn cusiänt dal guâi cunbinè, mo ala fén d incôsa, sänza fèrel da vâdder, l'era preocupè anca ló.

- Mî bän - la gé la Sféra Dû - t an è brîsa da tgnîr un cuntaggn acsé alžîr, t i una sféra famausa e bisâggna ch't séppa pió responsâbil vêrs tóttâ la zänt ch'i vâdden l arlói d Palâz cme un sémmabol d Bulâggna. Pusébbil t an capéss ch'a n psân brîsa fér di caprézzi da fangén? Bisâggna supurtèr con pazénzia, in fânned l é al nôster lavurîr.

Sféra Ón al n'era brîsa insinsébbil a chi ragiunamént lé, mo sicómm ch'l'era anc un pô tstân, al badèva a pinsèr al problêma prinzipèl, quall ch'l' avêva provochè la farmè dl arlói. Secânn ló, quelcdón l arêv dvó strulghèr una manîra par psairi parmâtter una véttâ dezânta, an dégg megga prezîsa - fôrssi l'era dmandèr trop - mo ch'la s arviséss un pôc de pió a qualla dâl cupiàtt ch'al vdêva lâr sâttâ in piâza ch'al s lasèven andèr a di zircuchén e parché nâ, anc a una quèlca cipulè.

L arlói al vanzé fairum par socuânt dé: i tètnic, figurâines, i avêven da arrivèr adiritûra dala Šguézzra... pò, una vólta arrivè, i pirdénn divêrs tñp par catèr la soluziân a cal guâst stranpalè...

In st mänter la Sféra Dû, inciudè sâura äl trai, la badèva a zighèr e a lamintères par cal blòc antepâtic. Da cl'ètra pèrt, Sféra Ón, as la pasèva pròpi mèl anca ló, pinté dal sô shghiribézz impruvîs, mo sâuratotât con la gran vójja d avsinêrs un'ètra vólta al sô bän.

Pasè socuânt dé, fenalmänt cal turmänt al finé. I tètnic šguézzzer i arrivénn d'aura d finîr al sô lavurîr, i zitadén i turnénn a cunfruntèr i sô arlói con quall d Palâz e äl dâu sfér i turnénn a girèr in tånned cumpâgna prémma. Lî e ló, int i prémma pasâg', i n s guardèven gnanc int la fâza. Mo pò al giâz pian pianén al se šlînté con un quèlc surisén ed cunplizitè ch'al purté a di basén tévv, infén a di bës apasiunè ch'i durèven un minûd! Mo cme totti äl stòri ch'äl finéssen bän, sänper int una nòt ed lônna péina, i sòlit pizón dla tårr, sintând una vibraziân suspèta insâmm a di gnécc cuntgnó, i capénn ch'ai l'era drâ a su-

zêder un quèl inprtât.

L amâur l'era stè premiè!

Äl dâu sfér äl sténn fairmi fairmi e strécchi strécchi dimónndi pió d un minûd, ónna in vatta a cl'ètra e, pr un mirâuel stranpalè, l arlói an s guasté brîsa un'ètra vólta...

La matérra dâpp ai bulgnîs, guardând in só, ai tuché d métter indrî i sô arlói ed zénc-sî minûd e i dû inamurè, a ògni gîr, i turnénn a bisbières dâl paruléini d amâur.

In cla nòt, chi zénc-sî minûd i êren bastè par smurzèr un fûg ch'al brušèva da trop tñp!

Renzo Bovoli

* Libera traduzione in dialetto bolognese della novella "Le lancette dell'orologio" tratta dal libro "Fantanovelle" dell'amico Giorgio Manservisi

Dal panirân ed Cúccoli

L'eter dé, in stal mänter ch'a mitèva vî una giâca int l armèri, a m sán adè che in vatta ala crušíra ed laggn ai éra stanpè a fûg dâu scrétti: *Nicoletti* e *San Martein*. Am é turnè in amânt la publizitè che sta aziannâ la fèva só i cartî stradèl e anc al cínnema: un'imâzin stilizè dal vâsscuv ed *Tours* che, in sèla al sô cavâl, l'era drâ a tajèr a mèz con la spèda al sô mantèl par dèrel a un puvratt mèz nûd.

Dîs la tradiziân che dâpp un pôc al dé vî anc l'ètra metè a un èter puvratt e a cal pônt che qué al zîl al s' avré mustrând un sâul radiâus: l'estèd ed San Martén! Cal dsaggn l'era al *logo*, cum as dîs incû, d una famâusa ditta spezializè int la produziân ed ftièri mo sâuratotât ed gabardén. Anca mé ai ò purtè un gabardén San Martén, ch'l' è andè a finîr in cal famâus panirân.

F. C.

Al nòster CD

Ed sicûr an s pôl brîsa dîr che nuèter a siâmen un *gruppo giovanile emergente*: tótt sâura ai 60 ân, con una pônta ed 73 (mé), mo con una gran vójja ed sunèr, cantèr e - parché nà? - ed fèr i èsen. Côsa, quassta, ch'la s vén benéssum, spezialmänt quand a s mitän a sêder intâuren ala tèvla, con cal fenòmen ed cûga ch'la s ciâma *Morena*. Lâur, al Grópp Emigliàn (*Paolo Giacomonì, Marco Chiappelli, Roberto Losi, Ciccio Tassoni*) i an un'esperiänza ed pió ed tränt ân ed mûsica tradizionèl e mé ch'a fâg quall ch'a pòs par stèri drî con äl mî canzunàtt in bulgnaiš.

La nòstra ûltma fadiga, cum i dîsen i profesionéssta, l'é al *CD* ch'avân vló intitolèr “*Di qua e di là dal Ponte*”, con un cèr riferimänt al Pânt dla Biânnda e ala nòstra asociaziän *nella cui sede, donataci dall'indimenticabile Giorgio Ventura*, a fân äl prôv e anc däl tuglièn memòràbili.

Ste ûltum *CD* l'é pròpi vgnó bän: sunè ala granda e registrè con gran perézzia da Gianluca “*Pecos*” Grazioli, un nòster amîg tètnic, l'é un'armišanza d antîg e mudêren, ed dialatt e itagliàn. Quíssi i téttol:

*Al barcaròl dal Trabb (Malservisi)
Le streghe di Baragazza (tradiz.)
Da li rami (Carpani)
Al dentifrézzi (Malservisi)
Io mi ricordo (tradiz.)
Al prît dla Cišanôva (tradiz.)
La banda la và a Calchèra (tradiz.)
I Žardén Margaréttta (Carpani)
La bëla Gígia (Magoni)
Prè ed Cavrèra (Carpani)
Andân a Cûba (Del Dro)*

Anc quassta l'é fâta (cum al gèva quall ch'avèva mazè sô mujér) e adès a tacän a pinsèr a un èter *CD*...

F. C.

Al “fitunzén” däl Spadarî

L èter dé ai êra drî ch'a pedghèva sâtta un pôrdg in San Flis e, pasând dnanz ala butaiga d un anticuèri, a vadd int la vedréina al...fitân däl Spadarî! O, par dîr méi: una riproduziän dal famâus fitân, *assurto in tempi lontani a simbolo vagamente fallico della gioventù goliardica bolognese*. L é pròpi una riproduziän parfèta, proporzione e in schèla ardóttta al uriginèl.

- *Chi sà quant al cássta, vésst ch'al pèr pròpi ed mèrum!* – a pinsé stra d mé. Am sâñ fât curâg' e ai ò avêrt l óss. Dânter ai êra du sgnâuri tótt inpgnè a spipajer un zigalén puzlant.

- *Dica!* – l um fa a mé al titolèr, arpiatè drî da una catâsta ed liber, tótt inpgnè a spipajer un zigalén puzlant.

- *Mé a vrêv savair al prézi dal fitân däl Spadarî ch'ai é in vedréina...*

- *Trenta euro!* – al fâ al dîs al spipajadâur.

- *Pòsia vâddrel?* – a fâg mé, sänza pensèr s'al fôss o nà chèr. Quand a l ò avó in man, dâpp èsrum adè ch'l êra ed mèrum, ai ò vésst sculpé sól bašämänt la famâusa scrétta: “*Ed io eterno duro!*”.

- *L é al mî!* – ai ò détt in fûria, parché am êra pèrs che ón di dû client l avess dimustrè un zêrt intarès par cal fitunzén, che invêzi l é vgnó vî mîg.

~~~~~

Al mî intarès par tótt quall ch'al sâ ed Bulåggna l é una fazannda vècia. Mé an sâñ brîsa un colezionéssta, mo quand a cât un quèl ch'al séppa lighè ala nòstra storia e al nòstri tradiziän, an sâñ brîsa capèz ed resséster. Ècco alâura che in cà mî ai è una móccia ed

lîber ch'i dscârren ed Bulåggna e, pió in generèl, dla nòstra tèra. Pò int un casàtt ai è una móccia ed vèci fotografi, di bigliétt ed quand ai êra i tranvâi e pr infén la bubérina d una peléccola ch'la pruvén dal Cinnema Marconi (ch'al n esésst pió).

Mo turnän pûr al nòster fitunzén. L uriginèl l éra sculpé int la prêda istrièna e l éra piantè pròpi int al mèz dla vî däl Spadarî, una stradlérina ch'la scunparé quand i trénn zâ tótti äl cà par šlorghèr al Marchè d Mèz, ch'l éra pò la vî *Rizzoli*. Al fitân al fô piantè lé dal 1870 dal sénndic Cašarén per fèr in môd che i câr e äl caròz in bluchéssen brîsa cla stradlérina strécca. Ai studént an i pèrs vaira ed fèrel dvintèr al sémmabol dla goliardì! Adirítura i creénn un åurden, al S.V.Q.F.O.: *Sacer Venerabilis Que Fictionis Ordo (Sacro e venerabile*

Ordine del Fittone). Al fô pròpi par quasst che al pôver fitân téns subîr äli angarî di studént däli ètri universitè: al fô ingabiè, spachè, sbrislè, scavzè e pr infén investé da un câmion... Tant che a un zêrt pônt, dâpp avaïrel piantè in prinzéppi dal pôrdg in vî Zamboni, vèsst che anc lé al téns subîr di dân, i al sostituénn con una còpia.

Pò ai srêv la fazannda dla *Secchia rapita*, che i studént bulgnîs i graténn *nottetempo* dala Ghirlandéina, scadnànd la vendatta di mudnîs che – giostapónt – i se scadnén cânter a cal fitân che l avêva sâul la cåulpa d arvisères, seppa pûr ala luntèna, a un ušvâi *atto alla procreazione*. E che adès, cinén cinén, l é in bëla mässtra in mèz ai mî liber.

F. C.

**Associazione Culturale
IL PONTE DELLA BIONDA
Via dei Terraioli 9 – 40129 BOLOGNA**

Cari Amici,

vi proponiamo una nuova iniziativa culturale, che prenderà il via nella nostra sede la sera di venerdì 17 gennaio, con la partecipazione di SANDRA FIUMI, storica dell'arte, che ci condurrà in un viaggio intorno alle donne nell'arte, accompagnato da immagini.

Alle singole conferenze seguirà un brindisi con stuzzichini per concludere, come nostro costume, la serata in allegria. Le conferenze sono riservate ad un massimo di 40 persone, con inizio alle ore 21, con un costo a persona per ogni iniziativa di 10 euro.

Questi gli appuntamenti:

VENERDI 17 GENNAIO – Le amanti: storia delle “altre”

VENERDI 24 GENNAIO – Le artiste: donne pittrici, scultrici, poetesse...

VENERDI 31 GENNAIO – I ritratti: la donna ideale nella grande pittura

Per prenotarsi telefonare a Roberta (3382225408) o a Fausto (3393536585) dalle 9 alle 11 o dalle 16 alle 21.

Oppure inviando un e-mail a
fausto@pontedellabionda.org

.....